

VODOVÁ, Veronika (2022) *Fenomenologie humoru v partnerských vztazích*. Praha, Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, katedra psychologie . (Diplomová práce.) 154 s. + přílohy.

Posudek oponenta.

Autorka napsala velmi zajímavou a elaborovanou práci v kvalitativní metodologii na téma uvedené v titulu.

Teoretická část se skládá ze dvou partií, té o humoru (končící o humoru jako sociálně-psychologickém fenoménu) a té o partnerských vztazích. Praktická část se pak věnuje výzkumu humoru u 6 heterosexuálních českých párů (polostrukturovanými rozhovory a následně zakotvenou teorií) a vyplyne z ní model se statickou rovinou a dynamickou rovinou: ta dynamická je tvořena 3 funkcemi (A. podpůrná, B. ipsativní, C. mocenská), v nichž se uplatňuje celkem 13 strategií.

Práce si velmi cením a obdivuji úsilí i vynalézavost autorky.

Současně se domnívám, že práce zdělila filozofickou, interdisciplinární a kulturní nepoučenost mainstreamové psychologie. V čem?

„Humor“ je zde používán, aniž by se učinil pokus ho *lingvisticky a literárně či jinak strukturálně vymezit*. Prostě všichni asi nějak víme, co se „humorem“ myslí. Zde v DP je to zřejmě něco, co je žertujícím signalizováno, že není proneseno vážně, nýbrž jen žertem, jakožto vtíp, a co by mělo ideálně rozesmát. Při takovém širokém okruhu pak není divu, že humor má nejen blahodárný efekt! Autorka takto polemizuje s některými z předchozích badatelů, humor chválícími: je ovšem dost dobře možné, že tito předchůdci pracovali s užším a specifikovanějším pojetím humoru.

To je mj. příklad Freuda, který napsal speciální stat' „Humor“ (Sebr. spisy 14, s. 295-301). Určuje tam humor, když to zredukuje na maximum, jako „příspěvek ke komice prostřednictvím *Nadjá*“ (s. 301), na rozdíl od vtípu, jenž je příspěvkem ke komice z *nevědomí* (což je obojí strukturální určení). Máme zde tedy 3 různé pojmy, žánry: komiku (ta sama je ještě něco jiného), humor a vtíp. Humor chce podle něj říci „Podívej, to je tedy ten svět, který vypadá jako nebezpečný. Je to dětská hra, dobrá právě tak k tomu, abychom si z ní udělali šprým!“ (s. 301). Tato nečekaně útěšná funkce *Nadjá* pak podle něj asi pochází z rodičovské instance. To je nakonec i smysl Baconova výroku, uvedeného jakožto motto celé práce: „Imagination was given to man to compensate him for what he is not, a sense of humor to console him for what he is.“

Autorka zmiňuje jinou Freudovu práci, tu slavnou o vtípu (v bohužel redukováném vydání) a poznamenává, že humor (vtíp) tam má ventilovou funkci. Není to jediná funkce vtípu: velice silná je jeho pravdivostní funkce. Jeho „geneze“ začíná jako nesmysl (*hra*), pak jako *žert*, ale nakonec říká něco podstatného, cenného = *vtíp*. Freud tam také podává formy vtípu, hlavně podle techniky či mechanismů zhuštění (metafory) a přesunu (metonymie), a zabývá se procesem slasti u vypravěče, posluchače a pozicí osoby ve vtípu, což by se bylo mohlo autorce hodit při žertech na adresu partnera v širší společnosti. Freudův text také obsahuje spoustu nádherných vtípů jako ukázek: naopak v práci autorky se ukázky „humoru“ objevují velmi sporadicky, pouze občas při charakterizaci strategií. Ty vůbec nepodceňuji, ale měly by být korelovány právě s lingvistickým rozbořením žertů.

Autorka píše o dalších možnostech výzkumu: viděl bych ho nejnadějnější právě tímto směrem, do lingvistiky a pragmatiky projevů. Ale možná se bude věnovat spíše problematice partnerských vztahů, do které v práci přináší humor pěkný vhled.

Diplomovou práci doporučuji plně k obhajobě.

V Praze, 18. 8. 2022

Doc. Miloš Kučera, CSc.